

ПОДЗВІГУ СЛАЎНЫ ПРАЦЯГ

Незабыўнае для гамяльчан, для ўсіх жыхароў нашай рэспублікі 26 лістапада 1943 года. Сорок гадоў назад у гэты дзень сталіца нашай Радзімы Масква громам 20 артылерыйскіх залпаў з 224 гармат абвясціла ўсёй краіне аб бліскучай перамозе войск Беларускага фронту — вызваленні ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў першага абласнога цэнтру БССР — нашага роднага Гомеля.

З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны тысячы гамяльчандобраахвотнікаў, звыш 70 працэнтаў камуністаў і камсамольцаў узялі ў рукі зброю. А тыя, хто застаўся ў горадзе, пад кіраўніцтвам гарадской партыйнай арганізацыі праяўлялі масавы працоўны гераізм.

На многіх прадпрыемствах быў арганізаваны рамонт ваеннай тэхнікі, выпуск асобных відаў боепрыпасаў і ўзбраення. Калі паступіла распараджэнне аб эвакуацыі, за кароткі час на ўсход краіны — ва Уфу, Свядлоўск, Курган і іншыя гарады — былі перабазіраваны гомельскія заводы і фабрыкі. Ужо ў верасні-снежні 1941 года яны выпускалі прадукцыю для фронту.

Гамяльчане ўнеслі вялікі ўклад у разгром фашысцкіх захопнікаў пад кіраўніцтвам абкома і гаркома КПБ. У цяжэйшых 50-дзённых абарончых баях, пад асколкамі бомб і снарадаў яны выконвалі заказы фронту, а калі вораг наблізіўся, уліліся ў атрады народнага апалчэння, разам з воінамі Чырвонай Арміі стаялі на смерць. Яркую старонку ў гісторыю горада ўпісаў тады полк народнага апалчэння. Гамяльчане добра ведаюць прозвішчы камандзіра палка капітана Ф. Е. Уткіна, камісара 2-га батальёна Н. Н. Кунцэвіча, камандзіра ўзвода І. В. Мігая, байцоў А. П. Гулевіча, І. В. Саўчанку, сандружынніцу Р. С. Школьнікаву і іншых патрыётаў, якія загінулі смерцю храбрых пры абароне роднага горада.

Аб жорсткасці баёў у тыя дні сведчаць і такія факты: на гомельскім

напрамку фашысты страцілі звыш 80 тысяч салдат і афіцэраў, больш як 200 танкаў, каля ста самалётаў, многа іншай тэхнікі.

У чорныя дні акупацыі гамяльчане не скарыліся захопнікам. Яшчэ за пяць дзён да пакідання горада быў сфарміраваны партызанскі атрад «Бальшавік». Камандзірам яго стаў удзельнік грамадзянскай вайны, член партыі з 1919 года, дырэктар аўтарамонтнага завода І. С. Федасеенка, камісарам — сакратар гаркома партыі С. Ф. Антонаў. Аснову гэтага атрада складалі камуністы і камсамольцы. Тут знаходзіліся сакратар гаркома партыі Е. І. Барыкін, сакратары гарадскіх райкомаў партыі А. М. Балхавіцін, С. І. Касьянаў, Е. І. Рамбаеў, сакратар гаркома камсамола А. Л. Ісачанка, камуністы Г. К. Клімовіч, К. Ф. Шараў, камсамольцы Ф. Котчанка, В. Маянц і іншыя. Да кастрычніка 1943 года атрад вырас у брыгаду.

Пад кіраўніцтвам Гомельскага гарадскога камітэта партыі на чале з сакратаром гаркома Е. І. Барыкіным дзейнічала больш 40 падпольных арганізацый і труп у агульнай колькасці звыш 500 чалавек.

Бітва за Гомель, якая пачалася ў дваццатых чыслах верасня 1943 года, праходзіла ў надзвычай цяжкіх умовах. Гітлераўцы прыкладалі немалыя намаганні, каб утрымаць горад, Але нішто не магло ўжо спыніць бурнага націску нашых войск.

У баях за Гомель вызначыліся войскі 3-й, 11-й і 48-й армій генерал-лейтэнантаў А. В. Гарбатава, І. І. Фядзюнінскага і П. Л. Раманенкі. Мужнасць і гераізм праявілі лётчыкі 16-й паветранай арміі пад камандаваннем генерал-лейтэнанта авіяцыі С. І. Рудэнкі. 23 злучэнням і часцям, якія найбольш вызначыліся ў баях за вызваленне горада, была прысвоена ганаровая назва Гомельскіх.

Дастойна, па-геройску змагаліся з ворагам на франтах Вялікай

Айчыннай вайны і гамяльчане. Многія з іх не вярнуліся з палёў бітваў, Радзіма высока ацаніла заслугі воінаў-гамяльчан, партызан і падпольшчыкаў. Сотні адважных патрыётаў былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі, 23 ураджэнцам Гомеля прысвоена званне Героя Савецкага Саюза, двое сталі поўнымі кавалерамі ордэна Славы. Сярод іх — І. І. Дзьякаў, Т. С. Барадзін, П. В. Гельман, Д. Н. Пенязькоў, Б. А. Царыкаў, В. Д. Вятошкін і іншыя. Сям'я гомельскага настаўніка І. У. Лізюкова дала двух Герояў Савецкага Саюза — Аляксандра і Пятра Лізюковых.

Фашысцкія захопнікі паварварску разбурылі Гомель, ператварылі ў руіны ўсе прамысловыя і камунальна-бытавыя прадпрыемствы, усе збудаванні, воданепарныя вежы, чыгуначныя і шасэйныя масты, лініі электраперадач. Яны знішчылі 83 працэнты жыллага фонду, Агульны матэрыяльны ўрон, нанесены гораду, склаў звыш 3 мільярдаў рублёў.

На дапамогу гамяльчанам, як і жыхарам іншых вызваленых гарадоў і сёл, прыйшла ўся краіна, Машыны, прамысловыя і харчовыя тавары, будаўнічыя матэрыялы паступалі з Масквы, Паволжа, Урала, Сібіры, Яраслаўскай, Іванаўскай, Пензенскай і іншых абласцей.

Адраджэнне горада стала сапраўднай усенароднай будоўляй. Ратны подзвіг быў Дапоўнены подзвігам працоўным. Ужо ў 1946 годзе ў строй дзеючых уступілі амаль усе разбураныя заводы і фабрыкі. А ў пачатку пяцідзсятых гадоў прамысловая вытворчасць дасягнула даваеннага ўзроўню.

За поспехі працоўных нашага горада ў выкананні заданняў пяцігадовага плана па развіццю прамысловай вытворчасці 4 снежня 1970 года Гомель быў узнагароджан ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Цяпер Гомель — адзін з буйнейшых прамысловых, навуковых і

культурных цэнтраў Беларусі. Па колькасці насельніцтва (455 тысяч чалавек) і аб'ёму прамысловай прадукцыі ён займае другое месца ў рэспубліцы. Гомель — адзіны ў Беларусі вытворца сіласаўборачных камбайнаў, вітрыннага і аконнага шкла. На яго прадпрыемствах вырабляецца больш як 60 працэнтаў выпускаемых у рэспубліцы падшыпнікаў і мыла, 52 працэнты запалак і маргарынавай прадукцыі, 40 працэнтаў кандытарскіх і 20 працэнтаў панчошна-шкарпэткавых вырабаў. За дзень у горадзе выпускаецца прамысловай прадукцыі больш чым на 7,5 мільёна рублёў, у тым ліку 12 металарэзных станкоў, 4,1 тысячы тон мінеральных угнаенняў, 61,9 тысячы штук бялізнавага трыкатажу, 93,4 тысячы пар панчошна-шкарпэткавых вырабаў, 210,5 тоны мыла, 197 тон маргарыну, 215 тон кандытарскіх вырабаў. Прадукцыя гомельскіх прадпрыемстваў шырока вядома не толькі ў нашай краіне. Яна экспартуецца больш чым у 60 краін свету.

Пад кіраўніцтвам гарадской партыйнай арганізацыі працаўнікі абласнога цэнтра актыўна, плённа ажыццяўляюць планы адзінаццатай пяцігодкі, рашэнні XXVI з'езда партыі, лістападаўскага (1982 г.) і чэрвеньскага (1983 г.) Пленумаў ЦК КПСС, уносяць дастойны ўклад у эканамічную і абаронную магутнасць нашай Радзімы, у павышэнне дабрабыту савецкага народа. 40 годдзе вызвалення Гомеля ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў выклікала новы працоўны і творчы ўздым у сацыялістычным спаборніцтве калектываў. Выканаць планавыя заданні 1983 года да 26 лістапада абавязаліся 60 працоўных калектываў, 13 тысяч рабочых прамысловых прадпрыемстваў, будаўнічых і транспартных арганізацый. І ўсе яны паспяхова справіліся з гэтымі абавязацельствамі. За дзесяць сёлетніх месяцаў прамысловасць горада

атрымала прадукцыі звыш плана амаль на 32 мільёны рублёў.

Нарошчваюць аб'ёмы выкананых работ і нашы будаўнікі. Гэта іх рукамі за паспяваенныя гады ўзведзена, вобразна кажучы, амаль чатыры такія гарады, як даваенны Гомель. Толькі ў адзінаццатай пяцігодцы пабудавана звыш 14 тысяч кватэр, што дазволіла палепшыць жыллёвыя ўмовы амаль 50 тысячам жыхароў горада.

Гамяльчане аказваюць значную дапамогу працаўнікам сяла. Яны добра разумеюць, што ад іх у многім залежыць паспяховае выкананне харчовай праграмы. Вось чаму гараджане актыўна ўдзельнічаюць у нарыхтоўцы кармоў, уборцы ўраджаю, будаўніцтве аб'ектаў сацыяльна-культурнага і гаспадарчага прызначэння.

Развіваецца Гомель і як навуковы і культурны цэнтр. У ім 47 агульнаадукацыйных школ, 15 прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў і 9 тэхнікумаў. У чатырох вышэйшых навучальных установах займаецца 19 тысяч чалавек, якім свае веды і вопыт перадаюць больш 460 дактароў і кандыдатаў навук, сотні кваліфікаваных выкладчыкаў.

Наш горад славіцца многімі выдатнымі працаўнікамі. Не толькі ў рэспубліцы, але і ва ўсёй краіне вядомы прозвішчы Герояў Савецкага Саюза Г. К. Дзенісенкі і В. В. Гемзін, Герояў Сацыялістычнай Працы П. Т. Дземчанкі, П. К. Кавалёва, Р. Я. Казловай, Е. К. Казловай. Е. К. Шчытава, поўнага кавалера ордэна Славы М. А. Лебедзева, дэпутата Вярхоўнага Савета СССР В. Л. Шварова і іншых.

Гамяльчане паўсядзённа памятаюць аб тых, хто вярнуў іх цудоўнаму гораду сілу і маладосць, забяспечыў сённяшняе шчасце. На месцах былых баёў устаноўлены помнікі і абеліскі, узведзены мемарыялы, да падножжа якіх ускладаюцца жывыя кветкі, вянкi, гірлянды. Імянамі загінуўшых воінаў-вызваліцеляў,

партызан і падпольшчыкаў названы 60 з больш чым 600 вуліц і завулкаў нашага горада, школы і кінатэатры, цеплаходы і скверы, піянерскія атрады і дружыны. Адна з самых прыгожых магістралей горада названа вуліцай Перамогі. Удзячныя гамяльчане выбралі ганаровымі грамадзянамі горада Маршала Савецкага Саюза К. К. Ракасоўскага, генерал-лейтэнанта К. Ф. Цялегіна, генералаў арміі І. І. Фядзюнінскага, А. В. Гарбатава, маршала авіяцыі С. І. Рудэнку.

У дні святкавання 40-годдзя вызвалення Гомеля, у думках уваскрашаючы нашы ратныя і працоўныя справы, мы бязмежна ўдзячны брацкім савецкім народам, воінам Чырвонай Арміі, партызанам і падпольшчыкам, усім, хто ўнёс дастойны ўклад у разгром ворага, адраджэнне нашага горада. Нізкі паклон вам, ветэраны вайны, якія прыбылі да нас на святкаванні.

Са святам, дарагія гамяльчане і госці! Моцнага вам здароўя, шчасця і поспехаў у працы на шчасце нашай Айчыны.

**Ю. САМБОРСКІ, старшыня
выканкома Гомельскага гарадскога
Савета народных дэпутатаў.**